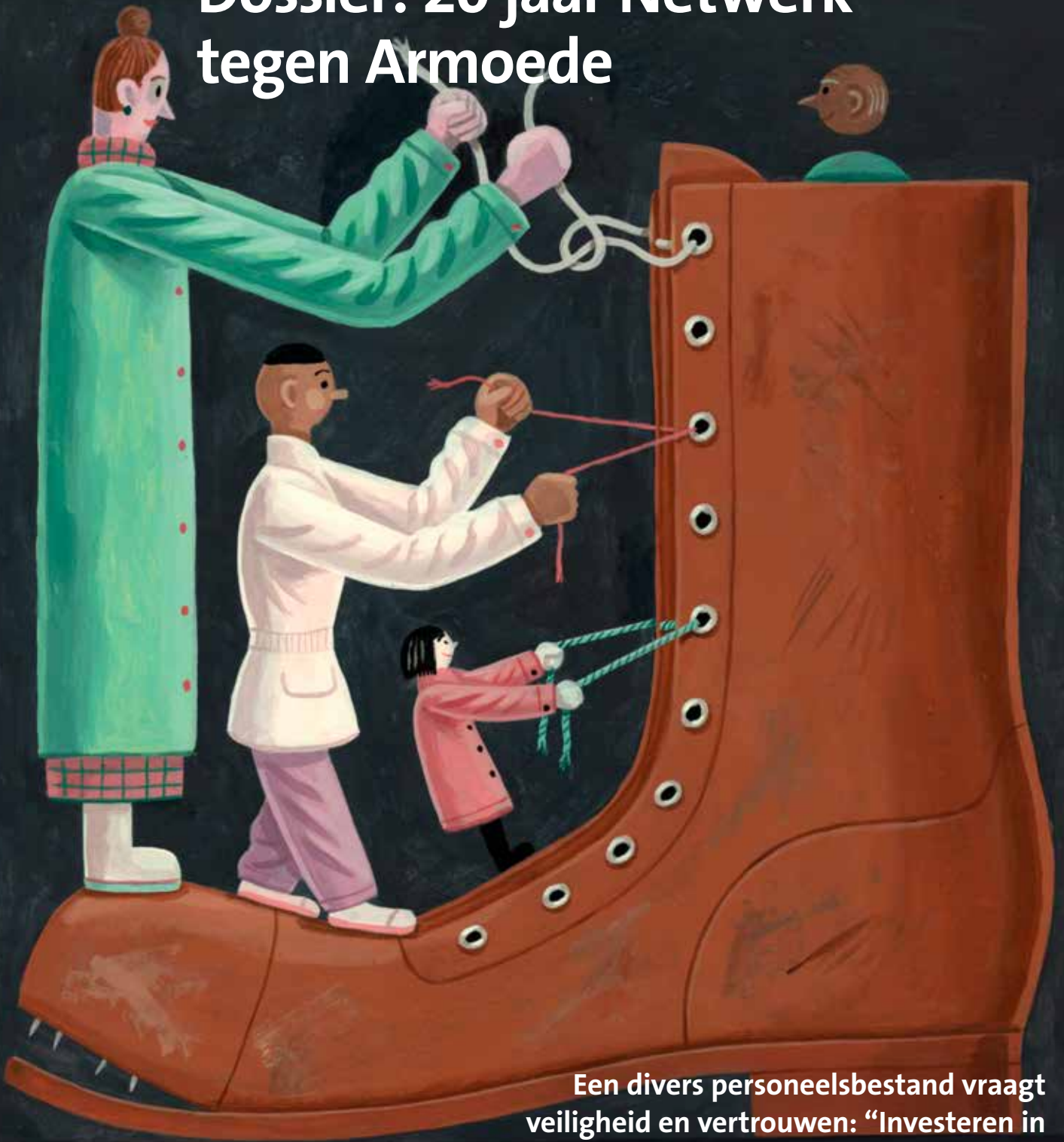

Dossier: 20 jaar Netwerk tegen Armoede

Een divers personeelsbestand vraagt veiligheid en vertrouwen: “Investeren in inclusie is geen keuze, maar een noodzaak.”

MENSEN IN ARMOEDE AAN HET WOORD

Het Netwerk tegen Armoede bestaat dit jaar twintig jaar. Dit netwerk van verschillende verenigingen waar armen het woorden nemen streeft al die tijd al naar een samenleving zonder armoede en met meer sociale gelijkheid. Ervaringsdeskundigheid van mensen in armoede speelt hierbij een belangrijke rol, net als participatie aan en dialoog met de samenleving. Ze zetten zich in voor structurele veranderingen, beïnvloeden het beleid en ijveren voor een inclusieve samenleving met kansen voor iedereen. Dit gaat verder dan enkel 'het woord nemen'. "Mensen in armoede worden vaak gehoord, maar

vragen zich ook af of er dan ook effectief iets gedaan wordt met hun input. Het blijft soms een strijd om de stem van mensen in armoede te laten horen bij het beleid en dat er ook geluisterd wordt. Mensen in armoede vragen om au sérieux genomen te worden. Ze kunnen wel meer dan enkel hun verhaal te vertellen", zo verwoordde ervaringsdeskundige Cindy Van Geldorp het treffend in het *Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting 2021*. Dit jaar werden zes nieuwe verenigingen erkend. In ons dossier zetten we er drie in de kijker.

INVESTEREN IN INCLUSIE

Het uitgangspunt van een interculturele aanpak is dat ieder mens uniek is. En dat geldt ook voor de zorgvragers, zo weet Diederik Van Noten, HR-directeur Ziekenhuisnetwerk Antwerpen: "Onze patiënten komen uit alle hoeken van de wereld. Een divers personeelsbestand zorgt ervoor dat zij zich op hun gemak voelen en wij betere zorg kunnen verlenen."

20 JAAR NETWERK TEGEN ARMOEDE

Het Netwerk tegen Armoede viert haar twintigste verjaardag. Al jaren streven de partners naar een samenleving met meer sociale gelijkheid en kansen voor iedereen. Of zoals coördinator Heidi Degerickx het verwoordt: "Wij eisen geen speciale rechten voor mensen in armoede, maar basisrechten voor iedereen."

Het Vonkje in Beringen ontstond in de schoot van de Unie van actieve verenigingen, nadat ze meer en meer aanwijzingen kregen over armoede bij hun achterban. Aanvankelijk bereikten zij vooral mensen uit de Turkse gemeenschap, maar de laatste jaren wordt hun doelgroep steeds diverser. De expertise die ze opbouwden, delen ze graag met andere verenigingen.

Jong Gent in Actie werkt met kwetsbare jongeren. Ze willen hun stem laten horen in het maatschappelijke debat en wegen op het beleid. Het is echter niet zo makkelijk om jongeren in kwetsbare situaties te

overtuigen hieraan deel te nemen. Daarom verlagen ze de drempel met hun vrijetijdsaanbod: ze gaan samen paintballen of karten, en smeden zo een vertrouwensband met de jongeren. Daarna wordt het makkelijker om te focussen op het inhoudelijke werk. Zo voelde een aantal jongeren niet altijd een goeie klik met het CLB. Na een brainstorm en dialoog slaagden ze erin om de samenwerking tussen jongeren en CLB te verbeteren.

DoucheFLUX startte – zoals de naam doet vermoeden – als een organisatie die douches aanbood aan daklozen. Ondertussen behelst hun werking na meer dan tien jaar veel

meer dan dat. Ze werken samen met tabakologen, psychologen, sociaal werkers, en hebben een vrijetijdsaanbod met bioscoopbezoek, zwembeurten en paardentherapie. DoucheFLUX werkt ook aan bewustwording, onder meer door schoollezingen te geven die een grote indruk nalaten op leerlingen. Volgens de vereniging is dakloosheid een politieke keuze, en is het mogelijk om daar een einde aan te maken. Hoe zij tot die conclusie kwamen, lees je in ons dossier vanaf p.11.

Liesbeth Van Braeckel,
Hoofdredacteur Weliswaar

HET VLAAMS NOODKOOPFONDS

Een noodkoper is iemand die zich n et een koophuis kan permitteren, maar daarna geen budget voor renovatie overhoudt. Toch zijn er projecten die Financi ele middelen en intensieve begeleiding bieden om voor deze groep mensen een eigen woning mogelijk te maken. Sandra was de eerste Mechelaar die zo toch een eigen huis kon kopen: “Eindelijk kreeg ik de kans om mijn leven te verbeteren.”

DE ESSENTIE VOLGENS TOM DE COCK

Als adoptie- en pleegvader weet Tom De Cock het als geen ander: “Een adoptie- of pleegkind wordt nooit jouw eigen kind, maar is vaak wel het meest gewenste kind van de wereld.” Met veel enthousiasme vervult hij sinds kort de rol van pleegzorgambassadeur voor Pleegzorg Vlaanderen.

DENKERS IN WELZIJN STIJN VANHEULE

De psychotische ervaring is enorm ingrijpend. Hoogleraar Stijn Vanheule vindt dat we mensen met een psychose best zo laagdrempelig mogelijk opvangen. Dit veronderstelt een vernieuwing van de zorg van onderuit. “De uitdaging van de toekomst is voor mij decentralisatie”, aldus Vanheule.

Omslagillustratie Pieter Van Eenoge

Veiligheid en vertrouwen als basis voor een divers personeelsbestand

INVESTEREN IN INCLUSIE IS GEEN KEUZE, MAAR EEN NOODZAAK

Investeren in een divers personeelsbestand levert veel voordelen op. Maar het vraagt ook een goede opvolging. Hoe zorg je voor een inclusieve werkvloer zodat iedereen zich thuis voelt in de organisatie of het bedrijf?

Tekst Janine Meijer | Foto's Bob Van Mol

“Onlangs solliciteerde er een Oekraïense vrouw bij ons ziekenhuis”, vertelt **An Bosshard, HR-specialist bij Ziekenhuis Netwerk Antwerpen (ZNA)**. “Ze wilde heel graag als verpleegkundige aan de slag gaan. We konden haar profiel goed gebruiken, maar ze sprak alleen Engels en geen Nederlands. Ik ben op zoek gegaan naar een team in ons ziekenhuisnetwerk dat bereid was om haar de tijd te geven om de taal onder de knie te krijgen. Dat is gelukt. De samenwerking gaat heel goed. De Oekraïense vrouw is heel blij met haar job. Na de werkuren volgt ze vier keer per week Nederlandse les. Ook op de werkvloer krijgt ze de kans om de taal te leren. Het team waarin de Oekraïense werkt, is eveneens enthousiast en wil haar niet meer kwijt.”

Het voorbeeld van de Oekraïense verpleegkundige maakt duidelijk dat het investeren in een meer divers personeelsbestand veel voordelen oplevert. Er is een krapte op de

arbeidsmarkt en sommige profielen raken moeilijk ingevuld. De Oekraïense vrouw krijgt de kans om zich op professioneel vlak verder te ontwikkelen. Tegelijk vraagt het een goede opvolging. Samenwerken met collega's die een andere etnisch-culturele achtergrond hebben of geen Nederlands spreken is niet vanzelfsprekend. Het vergt veel van een organisatie om iedereen ontlooiingskansen te bieden en zich thuis te laten voelen.

ERKEN EN WAARDEER VERSCHILLEN

“Els Häuser werkt bij **Atlas Integratie en Inburgering** en geeft workshops aan organisaties en bedrijven in de non-profit en social profit over hoe je een personeelsbestand meer divers maakt en een werkvloer meer inclusief. Ze vult de term diversiteit breed in. Het gaat niet alleen over etnisch-culturele diversiteit, maar ook over diversiteit op het vlak van leeftijd,

gender, functiebeperking en sociaal economische achtergrond.

“De afgelopen jaren zie ik een groeiende vraag naar begeleiding rond dit thema. Sommige organisaties staan aan de start en ervaren dat ze anders moeten werven en selecteren om de openstaande vacatures ingevuld te krijgen. Andere zijn al een stapje verder en hebben enige diversiteit in hun personeelsbestand, maar merken dat er spanningen en wrijvingen op de werkvloer ontstaan. Ik ken voorbeelden van organisaties waar veel werd geïnvesteerd in een divers personeelsbestand, maar waar iedereen met een diverse achtergrond op een gegeven moment weer is vertrokken. Dit is een teleurstelling voor de werkgever én voor de werknemer.”

Het vermijden van het draaideureffect is niet makkelijk. Een belangrijke eerste stap is zorgen voor een breed draagvlak in de organisatie, weet Häuser. “Is iedereen overtuigd van de meerwaarde van diversiteit? Denk hierbij aan de leidinggevende, maar evengoed aan collega's op de werkvloer en de leden van de raad van bestuur. Op elk niveau van de organisatie moet er draagvlak zijn. Ik ben altijd blij als ik in de workshop niet alleen een teamhoofd zie zitten, maar ook een directielid. Als je een divers personeelsbestand wilt, moet je zorgen dat de neuzen in dezelfde richting staan en de organisatie er klaar voor is.”

ELS HAÜSER, ATLAS INTEGRATIE EN INBURGERING:

“Op elk niveau van de organisatie moet er draagvlak zijn. Ik ben altijd blij als ik in de workshop over diversiteit niet alleen een teamhoofd zie zitten, maar ook een directielid.”

En wie een beperkte mobiliteit heeft, moet zich vlot door de gebouwen kunnen begeven. Jonge moeders hebben nood aan afkolfruintes. Moslims willen misschien overdag kunnen bidden in een stille ruimte. Bekendheid verdient ook aandacht. Maak de organisatie bekend als een werkplek waar diversiteit hoog in het vaandel wordt gedragen. Zo zorg je dat diverse mensen de weg naar jouw bedrijf weten te vinden. Begripvol en betrokken zijn eveneens cruciale termen. Is er begrip voor andere levensbeschouwelijke overtuigingen? Mogelijk zijn sommige werknemers tijdens de ramadan minder energiek. Zijn er mogelijkheden om langere periodes vrij te nemen, zodat medewerkers op vakantie kunnen naar hun moederland?”

Bij het investeren in diverse medewerkers is het belangrijk dat je de groep die al langer voor je organisatie werkt niet verliest. Het gevoel kan ontstaan dat nieuwe werknemers kansen krijgen die zij niet hebben gehad en dan ontstaan er spanningen.

Haüser: “Organisaties kunnen bijvoorbeeld een andere visie ontwikkelen op de instapvoorwaarden waardoor diplomavereisten veranderen. Dat kan voor wrevel zorgen bij werknemers die eerder werden aangeworven en wél aan die diploma eisen moesten voldoen.”

Het uitgangspunt van een interculturele aanpak is dat ieder mens uniek is. Dat betekent dat we allemaal iets anders nodig hebben om ons veilig te voelen en goed te kunnen presteren.

Hoe maak je een organisatie klaar voor meer diversiteit? Volgens Haüser gaat het om tastbare én minder tastbare zaken. “In mijn workshops vertrek ik vaak

van de negen B's. Een aantal B's gaat over heel praktische zaken. Zorg dat de organisatie goed bereikbaar is. Ook mensen zonder auto moeten er kunnen geraken.

**DIEDERIK VAN NOTEN,
HR-DIRECTEUR ZIEKENHUIS-
NETWERK ANTWERPEN:**

“Onze patiënten komen uit alle hoeken van de wereld. Een divers personeelsbestand zorgt ervoor dat zij zich op hun gemak voelen en wij betere zorg kunnen verlenen.”

Het is een moeilijk evenwicht, geeft Häuser toe. Want ook bij organisaties die investeren in praktische zaken, zoals stille ruimtes en genderneutrale toiletten, of die zich openstellen voor andere levensbeschouwelijke overtuigingen en etnisch-culturele achtergronden gaat het lang niet altijd goed. “Vaak heeft dit te maken met het kleurenblind perspectief. Iedereen is welkom bij de organisatie. Er wordt geen verschil gemaakt. Het is een goedbedoeld uitgangspunt, maar het werkt niet. Het is beter om te vertrekken van een interculturele aanpak.”

Het uitgangspunt van een interculturele aanpak is dat ieder mens uniek is. We hebben allemaal een andere opvoeding gekregen, komen uit een verschillende sociale klasse en hebben mogelijk een andere etnisch-culturele achtergrond. Het

erkennen en waarderen van de verschillen, is essentieel. Want het logische gevolg is dat we allemaal iets anders nodig hebben om ons veilig te voelen en goed te kunnen presteren.

KRACHT VAN DIVERSITEIT

ZNA gelooft sterk in de meerwaarde van diversiteit. “Antwerpen is een superdiverse stad. Onze patiënten komen uit alle hoeken van de wereld en zijn heel verschillend. Een divers personeelsbestand zorgt ervoor dat onze patiënten zich meer op hun gemak voelen waardoor we betere zorg kunnen verlenen”, zegt **HR-directeur Diederik Van Noten**.

Bij werving en selectie zet ZNA actief in op meer diversiteit. “Vaak heb je de neiging

om iemand te selecteren in wie je iets van jezelf herkent, bijvoorbeeld omdat die uit dezelfde streek komt of hetzelfde heeft gestudeerd. Maar meer diversiteit maakt een organisatie juist krachtiger. Meer diversiteit betekent meer perspectieven en andere talenten. Iedereen brengt eigen ervaring mee. De ene medewerker versterkt de andere. De competenties zijn complementair.”

Leidinggevendens krijgen bij ZNA een belangrijke rol in het managen van de diversiteit in een team. “We investeren veel in opleidingen voor leidinggevendens. Respect voor ieders eigenheid is een waarde die we steeds onderschrijven. Nieuwe collega’s moeten meestappen in deze bedrijfsvisie. Ik ben bijzonder alert voor discriminatie of grensoverschrijdend gedrag. Dat wordt bij ZNA niet getolereerd.

**MARET DAKAEVA, EXPERT
INCLUSIEVE HR-PROCESSEN:**

“De essentie van inclusieve werkvloeren is dat verschil als een kracht wordt gezien en niet als een obstakel dat wordt genegeerd of weggewerkt.”

De organisatie telt drie vertrouwenspersonen en er is ook de mogelijkheid om anonieme meldingen te doen.”

De afgelopen jaren heeft ZNA heel wat vluchtelingen een baan aangeboden. Het gaat zeker niet alleen om verpleegkundigen of mensen die werkzaam zijn in de keuken of het onderhoud van de gebouwen. Het ziekenhuisnetwerk probeert ook artsen met een migratieachtergrond zoveel mogelijk in het arbeidsproces in te schakelen. We helpen mensen die een taalachterstand hebben en van wie de ervaring en kennis niet overeenkomen met de vereisten op onze arbeidsmarkt. Ze krijgen de kans om hun taal bij te spijkeren, diploma's te laten erkennen of extra bijscholing te volgen.

GEEF DE MINDERHEID EEN STEM

Volgens **Maret Dakaeva** is duidelijke communicatie een heel belangrijke voorwaarde om diversiteit op de werkvloer te managen. Dakaeva is expert in inclusieve HR-processen en geeft hier wekelijks trainingen over. “Wees duidelijk over wat er wordt verwacht van medewerkers. Wat wordt er in de organisatie verstaan onder goede kwaliteit? Hoe bereik je dat? En hoe wordt er omgegaan met fouten die medewerkers maken? Hoe duidelijker je communiceert, hoe meer veiligheid een werknemer ervaart. Veiligheid en vertrouwen is de basis van een goede werkrelatie.”

Volgens Dakaeva zijn er vier soorten teams. In raceteams ligt het prestatieniveau heel hoog, maar is er geen psychologische veiligheid. Iedereen gedraagt zich hetzelfde en doorgaans kleedt ook iedereen zich op ongeveer dezelfde manier. In angstteams is die psychologische veiligheid er ook

niet en gebeurt er vaak weinig, omdat de organisatie niet gericht is op innovatie. De hangteams kenmerken zich wél door psychologische veiligheid. Iedereen deelt dezelfde mening, maar unieke prestaties ontbreken. Er is niet de drang om zich open te stellen voor andere overtuigingen. In safe teams waardeert men de verschillen. Het ene referentiekader kan naast het andere bestaan. De overtuiging is dat je dankzij verschillende ideeën tot betere prestaties komt.

Dakaeva: “De essentie van inclusieve werkvloeren is dat verschil als een kracht wordt

gezien en niet als een obstakel dat wordt genegeerd of weggewerkt. Onze samenleving is lang homogeen geweest. Iedereen had dezelfde achtergrond en deelde dezelfde levensbeschouwelijke overtuiging. Na de Tweede Wereldoorlog is daar verandering in gekomen. Toch is de groep die afwijkt van de norm vaak nog in de minderheid. De meerderheid is de norm. In organisaties die zich daar niet bewust van zijn, ontstaan vaak micro agressies, omdat de meerderheid de norm aan de minderheid oplegt.”

**DORIEN VAN HAUTE,
ADJUNCT-DIRECTEUR CARITAS:**

“Er moet een gedeelde taal zijn waar zowel ons doelpubliek als collega’s mee uit de voeten kunnen. Die verbinding moet op beide niveaus mogelijk zijn. Als je dit wil bereiken, vraagt dit vaak een meertaligheid van alle collega’s.”

Als je wil investeren in een inclusieve organisatie moet je bereid zijn je oor te luisteren te leggen bij de minderheid die mogelijk andere behoeften en ideeën heeft, weet Dakaeva. “Dat vraagt een bedrijfscultuur die gericht is op participatie en betrokkenheid van medewerkers. De bereidheid om te luisteren naar de stem van de minderheid maakt dat de minderheid zich thuis voelt. Een belangrijke voorwaarde om je langdurig te verbinden aan een organisatie is dat je je thuis voelt.”

GEDEELDE TAAL IS BELANGRIJK

Caritas Vlaanderen heeft diversiteit in het DNA, zegt adjunct-directeur **Dorien Van Haute**. “Caritas is een internationale organisatie. Mensen met een andere afkomst kennen de organisatie of kwamen er al mee in contact en dat spreekt aan. We hebben een constante instroom van internationale vrijwilligers en stagiaires die bij ons willen werken. Het vaste team telt ook verschillende medewerkers met een migratieachtergrond.”

Diversiteit wordt gezien als een meerwaarde. Van Haute: “Voor het project met Romagezinnen zijn we bewust op zoek gegaan naar een medewerker interculturele bemiddeling die Romanes spreekt en de leefwereld van de doelgroep goed kent. De medewerker heeft een belangrijke brugfunctie en kan andere collega’s ondersteunen bij het werken met Roma.”

Dit betekent niet dat Caritas Vlaanderen denkt dat alleen medewerkers uit een bepaalde etnisch-culturele groep geschikt zijn om met die groep te werken. “Bij werving en selectie zoeken we zeker niet altijd naar iemand met bepaalde diversiteitskenmerken. De ervaring en competenties moeten complementair zijn met andere leden in het team. Het gaat om het totaalplaatje.”

Waar wel steeds naar wordt gekeken, is een gemeenschappelijke taal met het diverse doelpubliek en tussen de collega’s onderling. “Er moet een gedeelde taal zijn waar iedereen mee uit de voeten kan. Die verbinding moet op beide niveaus mogelijk

zijn. Als je dit wil bereiken, vraagt dit vaak een meertaligheid van alle collega’s”, zegt Van Haute.

Ondanks het diverse karakter van de organisatie is Caritas Vlaanderen zich ervan bewust dat een inclusieve werkvloer investeringen vraagt. “Er heerst een cultuur van zorgzaamheid voor elkaar op onze werkvloer. Oog hebben voor het welzijn van je collega is een gedeelde verantwoordelijkheid van iedereen. Maar we kunnen hier zeker nog actief meer op inzetten. Een goede samenwerking faciliteren blijft nodig, we mogen niet veronderstellen dat dit steeds vanzelf komt.”

Daar is HR-expert Maret Dakaeva het mee eens. Tegelijk is investeren in een inclusieve werkvloer volgens haar geen keuzekwestie. “Bedrijven en organisaties die het niet doen, maken zichzelf overbodig. Ze vinden steeds moeilijker nieuwe medewerkers en verliezen langzaam de verbinding met de maatschappij en hun doelgroep. Zonder inclusie is er geen toekomst.”

NIEUWE OVERHEIDSDIENST VERENIGT VLAAMSE BEVOEGDHEDEN ROND GEZONDHEID EN WELZIJN

Het Agentschap Zorg en Gezondheid en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin fuseren op 1 juni dit jaar tot het Departement Zorg. Deze nieuwe Vlaamse overheidsdienst, met als missie ‘Samenwerken voor een zorgzame en gezonde samenleving’, verenigt de Vlaamse bevoegdheden rond gezondheid én welzijn.

Tekst Liesbeth Van Braeckel

De belangrijkste bevoegdheden en opdrachten voor het Departement Zorg, met op korte termijn om en bij de 800 medewerkers en een budget van bijna 7 miljard euro, zijn:

- Beleidsvoorbereiding, -ontwikkeling, monitoring en opvolging voor het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Erkennen, financieren, inspecteren en de kwaliteit bevorderen en bewaken van een brede waaier aan zorg- en welzijnsaanbieders in Vlaanderen
- Infrastructuursubsidiëring
- De organisatie van de Vlaamse Sociale bescherming
- De erkenning van gezondheidszorgberoepen
- Een gezonde levensstijl en een gezonde leefomgeving bevorderen en bewaken

- Infectieziektes bestrijden en vaccinatieprogramma's uitrollen

KRACHTEN BUNDELEN IN ÉÉN ORGANISATIE

Het Departement Zorg zal geleid worden door secretaris-generaal Karine Moykens. “De Vlaamse overheid dringt bij de zorg- en welzijnssectoren aan op meer samenwerking over disciplines en sectoren heen en wil dat gezondheidszorg meer een tandem vormt met welzijnswork. De problematiek van chronische ziektes, de ontwikkeling van meervoudige pathologieën, de sterke toename van multimorbiditeit en de verschuiving naar langdurige zorg maken dat ontschotting en geïntegreerde zorg de uitdagingen van de toekomst zijn. Met deze fusie geven we nu zelf het goede voorbeeld. De

bevoegdheden van het Agentschap Zorg en Gezondheid over financiering, zorgberoepen, de Vlaamse Sociale Bescherming, kwaliteit en organisatie van zorg en over gezondheidsbevordering en -bescherming komen in het Departement Zorg samen met beleidsontwikkeling, kennis en onderzoek, databeleid, Zorginspectie, het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA), lokaal sociaal beleid, armoedebestrijding en welzijnswork. De kansen naar een meer geïntegreerd beleid zijn legio.”

RICHTING MEER GEÏNTEGREERDE ZORG

De voorbije jaren werd er beleidsmatig aan een meer intersectorale aanpak van zorg en ondersteuning gewerkt: “Zo kunnen we flexibel inspelen op een variatie van

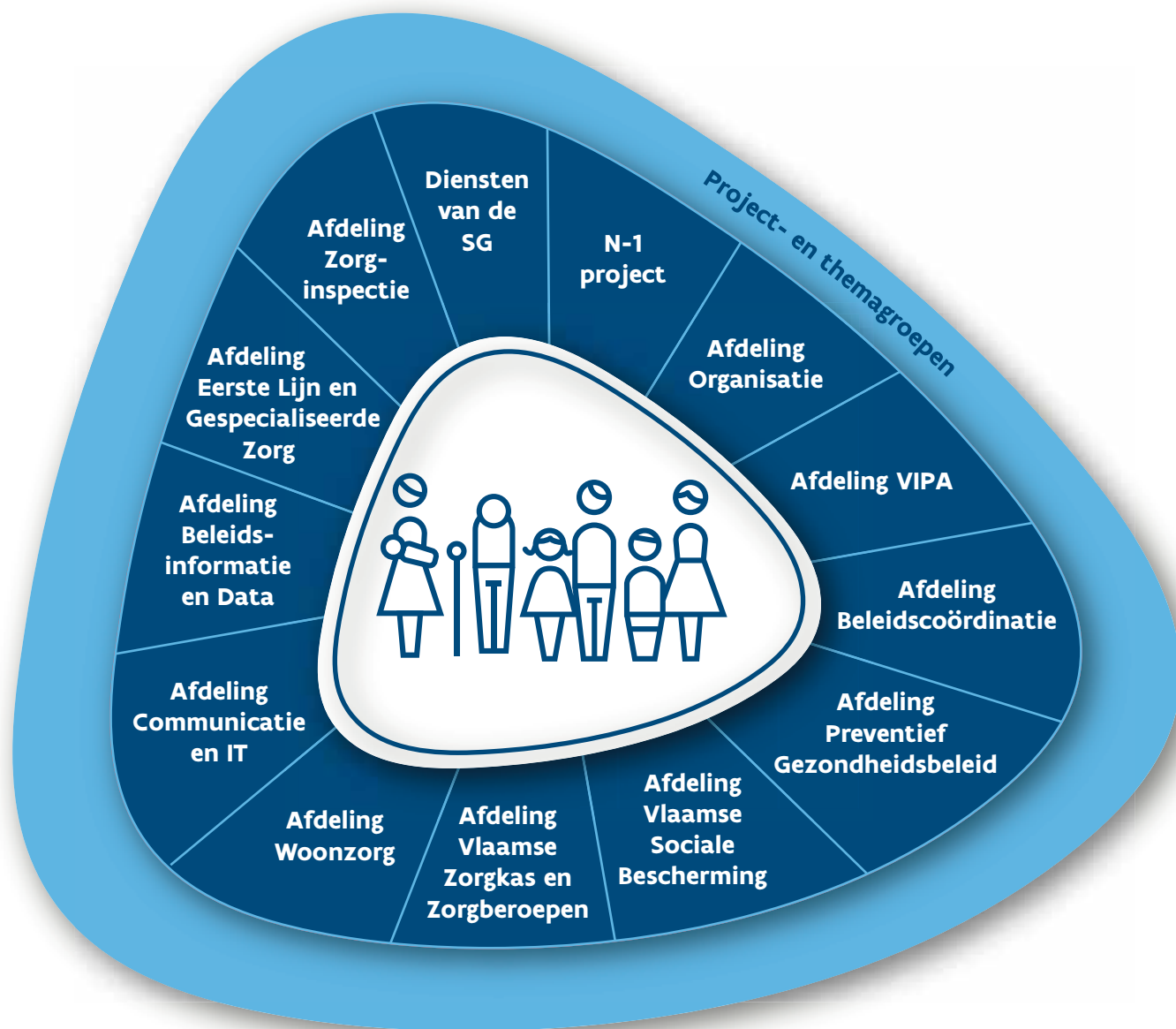
NIEUWE OVERHEIDSDIENST

zorgvragen. Door een integrale aanpak voorop te stellen waarbij gefocust wordt op de samenhang tussen de verschillende levensdomeinen, en daarbij uit te gaan van wat mensen en hun netwerken zelf kunnen, moeten zorg- en welzijnsorganisaties steeds meer samenwerken. De coronacrisis heeft het belang daarvan nogmaals beklemtoond. Daarbij is gebleken dat alle aspecten van de zorg en welzijn,

van preventie over curatie, van de eerste lijn tot meer gespecialiseerd, tot de globale monitoring van de situatie zich op één lijn bevinden.”

“We verwachten een geïntegreerde zorgbenadering van onze partners op het terrein. Dan moeten we zelf het goede voorbeeld geven en onze krachten bundelen in een nieuwe organisatie die welzijn

en gezondheid insluit”, aldus Moykens. “Met deze fusie sluiten we aan bij de maatschappelijke evolutie rond geïntegreerde zorg. De integratie van het agentschap Zorg en Gezondheid en het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, maakt een afgestemde beleids- en terreinaanpak mogelijk.”

DOSSIER: VERENIGINGEN WAAR ARMEN HET WOORD NEMEN

Het Netwerk tegen Armoede viert haar twintigste verjaardag. Al jaren streven de partners naar een samenleving met meer sociale gelijkheid en kansen voor iedereen. Dit jaar werden drie nieuwe verenigingen waar armen het woord nemen erkend. Wij zetten er in dit dossier drie in de kijker: DoucheFLUX, Jong Gent in Actie en Het Vonkje.

Netwerk tegen Armoede viert twintigste verjaardag

GEWOON MENS MOGEN ZIJN

Het Netwerk tegen Armoede, dat zijn twintigste verjaardag viert, ondersteunt de 61 Vlaamse verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen. “Het is een stap vooruit dat zeven extra verenigingen erkend werden. Maar we staan ook voor enkele grote uitdagingen”, vertellen algemeen coördinator Heidi Degerickx en stafmedewerker Cindy Van Geldorp.

Tekst Stefanie Van den Broeck | Foto Jan Locus

Het Netwerk tegen Armoede werd opgericht in 2003, toen het Vlaamse Armoededecreet van kracht werd. “Intussen zijn we uitgegroeid tot een netwerk van 61 Vlaamse verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen”, legt **Cindy Van Geldorp** uit. “We ondersteunen die organisaties en plannen overlegmomenten om te horen wat er leeft bij mensen in armoede. We volgen allerlei thema’s: onderwijs, wonen, werk, vrije tijd of energie. Zo ontstaan er aanbevelingen die we bij het Vlaamse beleid op de agenda proberen te krijgen. We hebben een bereik van ruim 22.000 mensen in armoede.”

“Omdat we aan structurele armoedebestrijding doen, vanuit ervaringsdeskundigheid, maken we het verschil voor een veel grotere groep”, vult **Heidi Degerickx** aan. “Beleidsparticipatie staat bij ons centraal. We willen dat mensen in armoede hun stem kunnen laten horen over armoedebestrijding. Daarnaast geven we ook veel opleidingen, om de beeldvorming rond armoede te veranderen. Daarmee bereiken we bijvoorbeeld leerkrachten en ambtenaren. Sinds kort zitten er ook heel wat grote bedrijven bij, dankzij ons

coachingstraject rond een armoedebewust HR-beleid.”

GEEN SCHIJNPARTICIPATIE

Het Netwerk telt 61 leden, van wie er intussen 58 een erkenning en bijhorende subsidiëring van de Vlaamse overheid krijgen. “In die verenigingen zie je een grote diversiteit”, vertelt Van Geldorp. “Er zijn er bijvoorbeeld die een sociaal restaurant hebben, of een sociale kruidenier. Dat zijn doorgaans de redenen waarom mensen er terecht komen. Daarnaast organiseren de verenigingen vaak nog groepsactiviteiten, zodat de leden zich thuis voelen en merken dat ze niet alleen staan. Die laagdrempelige werking zorgt ervoor dat mensen hun verhaal doen en zelf het woord durven te nemen, over allerlei thema’s. Zelf ben ik ervaringsdeskundige en groeide ik op in armoede. Als tiener kwam ik terecht in zo’n vereniging en ik ben daar volledig open gebloeid.”

In de verenigingen zijn er ook heel wat vrijwilligers en sociaal werkers aan de slag. “Wij zijn geen ervaringsdeskundigen, maar medestanders”, vertelt Degerickx. “We

spelen een faciliterende rol. We zorgen dat mensen in armoede uitgenodigd worden voor de activiteiten, dat ze zich op hun gemak voelen en dat de sfeer veilig is. We moedigen hen aan om het woord te nemen en mee te denken over belangrijke thema’s. En we trekken altijd met een hele delegatie mensen in armoede naar de ministers. Van ‘schijnparticipatie’ is bij ons geen sprake.”

“We trekken altijd met een hele delegatie mensen in armoede naar de ministers. Van ‘schijnparticipatie’ is bij ons geen sprake.”

MAXIMUMFACTUUR

Op twintig jaar tijd heeft het Netwerk tegen Armoede al heel wat verwezenlijkingen op haar palmares gezet. “We zijn de luis in de pels van het beleid”, glimlacht Van Geldorp.

**HEIDI DEGERICKX (RECHTS OP DE FOTO),
COÖRDINATOR NETWERK TEGEN ARMOEDE:**

“Wij eisen geen speciale rechten voor mensen in armoede, maar basisrechten voor iedereen.”

“Neem nu het thema energie. De voorbije jaren hebben we daar ontzettend vaak op gehamerd. Intussen is er veel veranderd. In de winter mag het aardgas niet meer worden afgesloten. Er is elke winter een verwarmingstoelage voor kwetsbare groepen. Er zijn budgetmeters met een minimumlevering aan elektriciteit... Eigenlijk dachten we dat die strijd bijna gestreden was. Maar toen kwam de energiecrisis op ons af, en zijn we sterk beginnen te ijveren voor de uitbreiding van het sociaal tarief.”

Ook onderwijs is een sector waar al veel werk is verzet, legt Degerickx uit. “We hebben lang gestreden voor een maximumfactuur in het basisonderwijs. Dat is een manier om scholen bewust te leren omgaan met kosten. Het stopt ook het opbod van dure uitstappen tussen scholen. Heel belangrijk is dat de kwaliteit van het onderwijs niet achteruitgaat door de maximumfactuur. Dat illustreert hoe we streven naar structurele

maatregelen die de hele maatschappij ten goede komen, inclusief gezinnen in armoede. Nu proberen we hetzelfde te bereiken in het secundair onderwijs.”

GEEN SPECIALE RECHTEN

En er zijn nog wel wat uitdagingen voor de toekomst, vervolgt Degerickx. “Armoede wordt steeds meer beschouwd als een individueel probleem, waardoor de nadruk verschuift van structurele oplossingen naar empowerment van individuen. Maar armoede kun je niet de wereld uit helpen met louter individuele hulp of ‘flankerende maatregelen’, zoals fruit op school. Er zijn structurele veranderingen nodig, iets waarop wij blijven hameren. Bovendien worden de verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen steeds meer overbevraagd, en dreigt hun rol te verschuiven naar die van dienstverlener. Maar voedselbedeling of trajecten naar werk zijn absoluut niet

onze kerntaken. We moeten mee kunnen wegen op het beleid en de stem van mensen in armoede laten horen.”

We eindigen het gesprek met de slagzin van het Netwerk: ‘gewoon mens mogen zijn’. Dat lijkt evident, maar is het helaas niet, besluit Van Geldorp. “Mensen willen volwaardig deel uitmaken van de samenleving. Wij eisen geen speciale rechten voor mensen in armoede, maar basisrechten voor iedereen. Wonen, onderwijs en een leefbaar inkomen bijvoorbeeld, maar ook vrije tijd en cultuur. Dat zijn grondrechten, die bij mensen in armoede nog erg vaak worden geschonden.”

» Het Netwerk tegen Armoede organiseert voor het 20-jarig bestaan een Toekomstcongres op 8 juni.
Meer info: www.toekomstcongres.be

DoucheFLUX startte met gratis douches en ijvert nu voor uitbannen dakloosheid

“DAKLOOSHEID IS EEN POLITIEKE KEUZE”

Het begon meer dan tien jaar geleden, met het idee om douches aan te bieden aan daklozen in Brussel. “Hoewel DoucheFLUX nu is uitgegroeid tot een veel grotere organisatie, hebben mensen in armoede er altijd een stem in gehad”, vertelt Vanessa Fusco.

Tekst Stefanie Van den Broeck | Foto Jan Locus

De eerste kiemen voor DoucheFLUX zagen het licht in 2010, het Europees jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. “Een collectief van bezorgde burgers organiseerde jaarlijks een betoging rond een prangend maatschappelijk thema. Ditmaal wilden ze de stemmen van mensen op straat laten horen”, vertelt **Vanessa Fusco**. “Dat resulteerde in een boek, of liever een ‘betoging in boekvorm’: *Eisen van Brusselse (pre-)daklozen*. Vanaf het prille begin namen mensen in armoede dus het woord. Verschillende heikele – en nog steeds erg actuele – thema’s kwamen aan bod, maar drie aspecten keerden steeds terug: er waren in Brussel te weinig toegankelijke douches, wasruimtes en lockers voor mensen die op straat woonden.”

Dat collectief van bezorgde burgers besloot om DoucheFLUX op te richten. “Ze zamelden jarenlang geld in om een dagcentrum te kunnen openen. Maar vanaf 2012 werden er al activiteiten

georganiseerd, waaronder een praatprogramma en een magazine voor en door dak- en thuislozen. En in 2017 kon het dagcentrum in de buurt van het Brusselse Zuidstation eindelijk de deuren openen. Daar zijn twintig douches, ruim 250 lockers en een wassalon met ruimte voor ongeveer 50 wasbeurten per dag.”

ENERGIE EN EIGENWAARDE

Alles begon dus met douches, vertelt Fusco. “Voor de meeste mensen is dat een vanzelfsprekend en dagelijks ritueel. Maar voor mensen die op straat leven, is dat helaas niet het geval. Nochtans betekent een douche heel veel. Hij geeft energie, je voelt je fris, je eigenwaarde stijgt, je wordt minder geconfronteerd met vooroordelen.” Daarnaast organiseert DoucheFLUX ook zeer veel andere activiteiten, legt Fusco uit. “In ons dagcentrum zijn verschillende psychologische, medische en sociale werkers aanwezig, en geregeld

ook een kapper, opticien en tabakoloog. Al bieden we ook ontspanning aan. Denk bijvoorbeeld aan onze bioscoop, zwembourten, paardentherapie, enzovoort. Gemiddeld komen er per dag een 150-tal mensen langs.”

“Als samenleving kunnen we ervoor kiezen om mensen niet langer op straat te laten slapen.”

Verder investeert DoucheFLUX volop in beleidswerk en bewustwording. “We proberen de vooroordelen rond dak- en thuisloosheid bij het grote publiek uit de wereld te helpen. Daarvoor geven we bijvoorbeeld masterclasses in scholen, waar onze begunstigden getuigen over hun leven op straat en de moeilijkheden waarmee zij geconfronteerd worden. Dat zijn altijd heel verrijkende ontmoetingen die een grote

VANESSA FUSCO, DOUCHEFLUX:

“Een douche betekent heel veel. Hij geeft energie, je voelt je fris, je eigenwaarde stijgt, je wordt minder geconfronteerd met vooroordelen.”

impact hebben op leerlingen. Daarnaast hebben we bijvoorbeeld ook twee bordspellen ontwikkeld, ook met echte ervaringen van mensen op straat.”

VAKBOND VAN GIGANTEN

“Wij geloven dat dakloosheid een politieke keuze is. Het is mogelijk om er een einde aan te maken”, zegt Fusco. “We pleiten dan ook voor een paradigmaverschuiving. Als samenleving kunnen we ervoor kiezen om mensen niet langer op straat te laten slapen. We bieden onder meer ondersteuning aan de ‘vakbond van giganten’, wat staat voor ‘geweldig individu in gigantische armoede maar niet zonder trots’. Deze groep van mensen in armoede komt wekelijks samen in ons gebouw om hun ideeën vorm te geven. Daarnaast hebben we bijvoorbeeld ook samengewerkt met het Departement Toegepaste Economische Wetenschappen van de ULB. Zij berekenden de kosten van dakloosheid en noodopvang

in Brussel versus het Housing First-systeem. De kosten bleken bijna vergelijkbaar. We hebben toen politici van alle partijen uitgenodigd op onze persconferentie, en we blijven hierop hameren.”

Sinds kort is DoucheFLUX zelf een erkende Housing First operator in Brussel, vertelt Fusco. “Tijdens de eerste lockdown moest iedereen ‘in zijn kot’ blijven, maar voor dak- en thuisloze mensen is dat onmogelijk. We zagen vooral zeer schrijnende situaties bij thuisloze vrouwen, en in samenwerking met JES Sleep Inn konden we een transitonthaal openen. In tegenstelling tot de noodopvang, hadden die vrouwen daar een eigen kamer die op slot kon, waardoor ze veel meer rust vonden en de sociale begeleiding vlotter liep. Het herhuisvestingspercentage van deze vrouwen was relatief hoog. Intussen hebben we twaalf plaatsen die geschikt zijn voor Housing First. Het doel is er tegen het einde van het jaar 24 te hebben, om erkenning en structurele subsidies van de overheid te krijgen.

Finland is voor ons een grote inspiratiebron. Daar werden alle dagcentra voor dak- en thuislozen gesloten en is er massaal geïnvesteerd in Housing First. Daardoor is het aantal mensen dat op straat leeft spectaculair gedaald.”

ERKENNING

Dat DoucheFLUX recent erkend werd als vereniging waar mensen in armoede het woord nemen, is volgens Fusco de beloning van tien jaar hard werken. “Maar de uitdagingen blijven groot, vooral op het vlak van financiering. We hebben jarenlang enkel gedraaid op de energie van vrijwilligers en de steun van donateurs. Intussen zijn er subsidies, waardoor we al met een team van 25 mensen werken. Maar we blijven afhankelijk van particuliere giften om ons budget sluitend te maken. Hoe dan ook blijven we ijveren voor duurzame oplossingen op het vlak van huisvesting en ondersteuning voor de meest kwetsbare mensen in deze samenleving.”

Jong Gent in Actie smeedt vertrouwensband met vrijetijdsaanbod

“BIJ ONS KUNNEN JONGEREN WEGEN OP HET BELEID”

Het begon als de jongerenwerking van enkele erkende Gentse armoedeverenigingen. Voortaan staat Jong Gent in Actie echter op eigen benen, vertellen projectmedewerker Amaury Guellec en Joy, een van de betrokken jongeren.

Tekst Stefanie Van den Broeck | Foto Jan Locus

Ze zijn allebei een drietal jaar betrokken bij Jong Gent in Actie, **Amaury Guellec** als sociaal werker, **Joy** als jongere. “Ik had een moeilijke jeugd en kamp als 24-jarige, al met schulden”, vertelt Joy. “De voorbije jaren raakte ik betrokken bij andere organisaties voor kwetsbare jongeren, zoals Habbekrats en het Overkophuis. Toen ik tijdens een workshop Jong Gent in Actie leerde kennen, sprak dat me meteen aan. Ik wil heel graag lotgenoten helpen, maar ook mijn stem laten horen. Veel jongeren moeten op straat leven, of in heel slechte omstandigheden. Ze vinden moeilijk werk en zitten met financiële problemen. Daar wil ik absoluut iets aan veranderen.”

Politisierend en inhoudelijk werk is dan ook de belangrijkste focus van de vereniging, legt Guellec uit. “We zijn een jeugdwellzijnsorganisatie die werkt met jongeren in kwetsbare situaties en hen ook ondersteunt. Maar we willen vooral de stem van deze jongeren laten horen en wegen op het beleid en het maatschappelijke debat. Al is het niet zo makkelijk om jongeren, die het vaak al erg moeilijk hebben, te overtuigen om hieraan deel te nemen. Om de drempel te verlagen, hebben we een vrijetijdsaanbod: we nemen de jongeren mee om bijvoorbeeld te gaan karten of

paintballen, allemaal gratis. Elke donderdag organiseren we in onze lokalen een instuif, tussen 16.00 en 20.00 uur. Dan zijn er fijne activiteiten en proberen we een vertrouwensband met de jongeren te smeden. Eenmaal die er is, kunnen we focussen op het inhoudelijke werk. Mijn collega Andreas is groepswerker, hij heeft allerlei methodieken om met jongeren aan de slag te gaan en samen ideeën uit te werken.”

“We vonden het heel belangrijk om twee van onze jongeren in de raad van bestuur te laten zetelen.”

SLEEP OUT

De voorbije jaren heeft Jong Gent in Actie al heel wat succesvolle acties op poten gezet, vertelt Guellec. “Zo hebben we een mooi traject gelopen met het CLB. Onze jongeren gaven aan dat ze niet altijd tevreden waren met de werking van die

organisatie. Ze kregen een willekeurige begeleider toegewezen met wie het niet altijd klikte, maar mochten niet veranderen. En ook met het beroepsgeheim werd niet altijd even zorgvuldig omgesprongen. Na een brainstorm met de jongeren hebben we samen een plan uitgedokterd. Aanvankelijk stond het CLB wat weigerachtig tegenover onze voorstellen, maar we hebben uiteindelijk toch een goede, open dialoog kunnen voeren en intussen is er veel verbeterd.”

Recenter namen verschillende jongeren deel aan een “sleep out”, vertelt Joy. “We hebben toen een nacht gekampeerd onder de Gentse stadshal, om aandacht te vragen voor jongeren die op straat leven.” Wonen is een thema waar ze nu veel rond werken, legt Guellec uit. “Veel kwetsbare jongeren hebben het moeilijk om een goede woning te vinden. Als ze bijvoorbeeld onder schuldbemiddeling of financiële bewindvoering staan, delven ze het onderspit op de huurmarkt. Of ze komen terecht in heel slechte omstandigheden, denk maar aan schimmel of een gebrek aan warm water.” Joy kent er helaas alles van. “Vorig najaar besloot ik alleen te gaan wonen, maar op de gewone huurmarkt kreeg ik geen kans. Nu zit ik in een project van zelfstandig

AMAURY GELLECC, JONG GENT IN ACTIE:

“We vonden het héél belangrijk om twee van onze jongeren in de raad van bestuur te laten zetelen.”

begeleid wonen. Helaas is dat in Eeklo, terwijl ik zo graag in Gent wilde blijven.”

TIKTOK

Recent werd Jong Gent in Actie erkend als vereniging waar mensen in armoede het woord nemen. De vereniging, die aanvankelijk deel uitmaakte van andere armoedeverenigingen in Gent, staat nu dus op eigen benen. “Die erkenning was van levensbelang”, beklemtoont Guellec. “Op het vlak van middelen, maar ook omdat we daardoor meer vrijheid krijgen. Al zullen we natuurlijk altijd blijven samenwerken met partnerorganisaties. Samen staan we sterker. Maar we hebben nu bijvoorbeeld wel een eigen raad van bestuur. En we vonden het heel belangrijk om daar twee van onze jongeren in te laten zetelen. Al is dat niet evident: die vergaderingen zijn heel technisch en gaan vaak over cijfertjes, wat het voor jongeren soms saai maakt. Daarom zoeken we nu naar alternatieven om meer jongeren op een laagdrempelige manier bij ons beleid te betrekken. Ze moeten wel echt een stem krijgen, het mag nooit schijnparticipatie zijn.”

Meer jongeren bereiken, dat blijft zeker een uitdaging. “Op de wekelijkse bijeenkomsten zijn we nu met een zevental vaste jongeren”, zegt Joy. “Dat kan beter. In de andere organisaties waar ik actief ben, probeer ik jongeren te overtuigen om ook eens langs te komen. En samen met een andere jongere heb ik nu ook een speciaal TikTok-account gemaakt voor Jong Gent in Actie, waarop we filmpjes over onze activiteiten plaatsen. Zo hopen we nog meer jonge mensen aan te spreken.”

Guellec bereikt ook nog meer jongeren tijdens zijn outreachend werk. “In enkele kwetsbare Gentse wijken probeer ik connectie te maken met de jongeren op straat. Het heeft ruim anderhalf jaar geduurd om hun vertrouwen te winnen, dat gaat met vallen en opstaan. Ik probeer met hen ook politiserend te werken, maar het is moeilijk om hen te overtuigen om wekelijks naar onze instuif te komen. Belangrijk is dat de organisatie ook werkt met een trajectbegeleider die met hen – en al onze andere jongeren – aan de slag gaat. Zij leggen hun kwetsbaarheden op tafel, dus we willen hen zeker ook helpen.”

Het Vonkje in Beringen wordt steeds diverser

“WE VULLEN EEN LEEMTE IN DE WERELD VAN ARMOEDEBESTRIJDING”

Het Vonkje werd recent erkend als vereniging waar mensen in armoede het woord nemen. “Wij bereiken vooral mensen met een migratieachtergrond. Het is fijn dat we verder kunnen groeien en onze expertise delen met andere organisaties”, vertelt voorzitter Hüseyin Aydinli.

Tekst Stefanie Van den Broeck | Foto Jan Locus

Het Vonkje is ontstaan in de schoot van de Unie van actieve Verenigingen, een landelijke federatie die verschillende culturele gemeenschappen in Vlaanderen verenigt.

Hüseyin Aydinli: Een tiental jaar geleden kregen we steeds vaker signalen over de armoedeproblematiek bij onze achterban. Aanvankelijk werd een werkgroep opgestart, die uitgroeide tot een aparte vereniging, vzw Het Vonkje. Onze leden hebben allemaal ervaring met armoede en diversiteit. We proberen mensen op een laagdrempelige manier samen te brengen – onder meer met ons Moedercafé – en vanuit die ontmoeting werken we aan emancipatie en versterking.”

Jullie werken met een divers publiek.

Welke invloed heeft dat op jullie werking?

“Aanvankelijk bereikten we vooral mensen met een Turkse migratieachtergrond, maar de laatste jaren wordt de doelgroep diverser. Ik denk niet dat onze aanpak anders is dan bij de andere verenigingen, maar we

vullen wel een leemte binnen de wereld van armoedebestrijding. Door onze activiteiten bouwen we expertise op rond het werken met onze doelgroep, die we graag willen delen met de andere verenigingen.”

“We proberen mensen in armoede ook uit hun isolement te halen.”

Hoe wegen jullie op het beleid en het maatschappelijke debat?

“We worden ondersteund door het Netwerk tegen Armoede om op alle niveaus te wegen op het beleid. Maar we proberen ook op lokaal niveau ons steentje bij te dragen. Zo hebben we – samen met andere organisaties – in de stad Beringen een structureel overlegplatform rond armoedebestrijding opgericht. We organiseren bijvoorbeeld met ervaringsdeskundigen vormingen

voor OCMW-medewerkers rond de noden van onze doelgroep. En samen met partnerorganisaties werken we regelmatig projecten uit die leiden tot vormingen, publicaties en werkinstrumenten.”

Wat hebben jullie al verwezenlijkt?

“We geven onze leden heel vaak de kans om hun stem te laten horen, maar we proberen mensen in armoede ook uit hun isolement te halen. Tijdens de lockdowns waren huisbezoeken helaas niet mogelijk, maar toen organiseerden onze vrijwilligers stoepgesprekken. Ook bij de vaccinatiecampagne hebben we veel begeleiding geboden. En we organiseren regelmatig uitstappen, zoals een dagje naar Brugge. Dan laten we onze vrijwilligers zoveel mogelijk alles zelf uitstippelen, zodat ze meer op eigen benen kunnen staan. Verantwoordelijkheid en betrokkenheid staan centraal.”

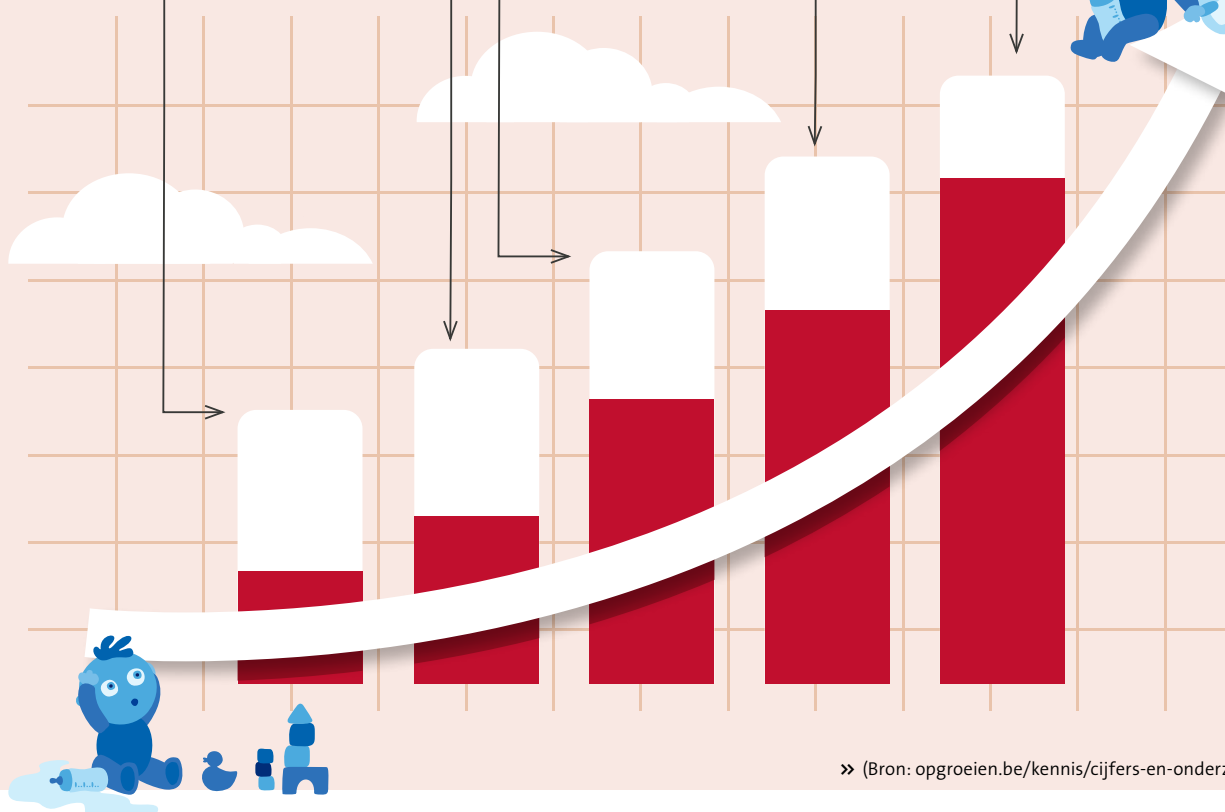
Hoe zien jullie de toekomst van Het Vonkje?

“We zijn nu een erkende en gesubsidiëerde vzw, dus de eerste prioriteit is het aanwerven van personeel. Ik hoop dat we ons aanbod kunnen vergroten en het beleid nog meer kunnen beïnvloeden. En ook nog meer verantwoordelijkheid geven aan onze doelgroep.”

GROEIPAKKET IN CIJFERS

De jaarcijfers van het Groeipakket tonen een verdere groei van het aantal kinderen met een Groeipakket en van het aandeel kinderen met een sociale toeslag. Er is ook een sterke stijging van het aantal kinderen met een zorgtoeslag voor een specifieke ondersteuningsbehoefte.

- > Vlaanderen trok in 2022 **4,2 miljard euro** uit om kinderen en gezinnen te **ondersteunen in opvoeding en groeikansen**.
- > 1 op de 5 kinderen met een Groeipakket (20,3%) ontvangt al het **nieuwe basisbedrag**. Eind 2021 was dat nog 15%.
- > **24,2% (394.470 kinderen)** van de kinderen met een Groeipakket heeft recht op een **maandelijkse sociale toeslag**, bedoeld om gezinnen met een beperkt inkomen extra te ondersteunen. Een toename met 6.353 kinderen (+1,6%)*.
- > 1.627.599 kinderen kregen eind 2022 een basisbedrag, een **toename met 13.699 kinderen (+0,8%)**.
- > 43.770 kinderen (2,7% van alle kinderen met een Groeipakket) kregen eind 2022 een zorgtoeslag specifieke ondersteuningsbehoefte. Dat is een stijging van 11,5%.*
*(+ 4.515 kinderen) tegenover december 2021.

>> (Bron: opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek)

14:15

Oud of jong, ziek of gezond: in een zorgzame buurt zorgt iedereen er samen voor dat iedereen gelukkig kan zijn. In de buurt Kop van Kessel-Lo ontstond de zorgzame buurt als een samenwerking van organisaties, die nu graag inspraak geven aan bewoners die iets van hun buurt willen maken. Tijdens een buurtbabbel met een hapje en een drankje gaan ze in gesprek over hoe ze eenzaamheid, burenhulp en ontmoeting beleven in de buurt, en hoe je daar als bewoner iets in kan betekenen. Andere zorgzame buurten in Vlaanderen en Brussel nemen gelijkaardige initiatieven. Neem eens een kijkje op zorgzamebuurten.be om te kijken wat er in jouw omgeving leeft.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Bob Van Mol

Sandra genoot als eerste Mechelaar van het Vlaams Noodkoopfonds

“EINDELIJK KREEG IK DE KANS OM MIJN LEVEN TE VERBETEREN”

De houten voordeur is wat kromgetrokken en opent daardoor moeizaam. Een groot verschil met de vlotheid waarmee Sandra (60) haar huis met al zijn gebreken toont en over haar leven in armoede vertelt. “Geld om te renoveren was er lange tijd niet. Met het project Mechelen knapT OP kan ik nu eindelijk wat beter wonen.”

Tekst Liesbet De Vuyst | Foto Bob Van Mol

Ik heb het moeilijk om financieel rond te komen, maar ik schaam me daar niet voor”, zegt **Sandra**. “Ik weet dat ik altijd mijn best heb gedaan. Maar als je arm bent, is het moeilijk om het tij te keren. In 2004 werd het huurhuis waarin ik samen met mijn vier kinderen en partner woonde

verkocht. Wij konden de vraagprijs niet betalen, dus moesten we op zoek naar een andere huur- of koopwoning. Ons oog viel op dit rijhuis aan het water. We konden het net kopen. Het huis dateert uit 1899 en heeft veel gebreken. Die zouden we gaandeweg aanpakken.”

“Na tien jaar vertrok mijn partner. Ik bleef in het huis en kocht hem uit. Vanaf dat moment stond ik er alleen voor met vier volwassen kinderen. Hoewel ik fulltime werkte, kwam ik niet rond. Laat staan dat ik kon sparen om het huis te renoveren. Dat was nochtans nodig. Doordat het aanpalende huis gesloopt was, vloog de warmte langs die vrijstaande en nauwelijks geïsoleerde muur gewoon het huis uit. Mijn energiefactuur was hoog, maar binnen bleef het koud en vochtig. Ook het dak van de badkamer lekte. Als het regende moest je tussen de druppels door naar het toilet. Op de vloer stonden kommen om het regenwater op te vangen. ’s Nachts hield het getik ons wakker.”

“Mijn kinderen en ik hebben vaak rond de tafel gezeten. Hoe konden we onze situatie verbeteren? We overwogen om ons in te schrijven voor een sociale woning. Maar dan mag je geen eigendom hebben. Ik zou dit huis moeten verkopen. Vervolgens kom ik op een wachtlijst voor enkele jaren. In die periode moet ik dan huren. Maar de huurprijs van een woning bedraagt meer dan de maandelijkse hypotheek die ik nu aflos. Het is geen optie.”

“Als je in armoede leeft, gaat er geen dag voorbij zonder zorgen. Toen twee jaar geleden het project Mechelen KnapT OP aan mij werd voorgesteld, kreeg ik eindelijk een kans om mijn wooncomfort te verbeteren. Ik zou met de financiële hulp van het OCMW mijn huis gedeeltelijk kunnen opknappen. Ik stelde me kandidaat en was euforisch toen de goedkeuring kwam: mijn huis kon voor 30.000 euro gerenoveerd worden. Een technische begeleider bepaalde welke werken het dringendste waren. Hij kon voor dat geld de zij- en achtergevel isoleren en een nieuw dak leggen boven de badkamer. In de budgettering werd ook rekening gehouden met renovatiepremies. Daardoor was er nog ruimte voor twee nieuwe ramen en een glazen achterdeur zodat ik meer licht in de keuken zou hebben. De afbetaling zou pas over 20 jaar starten, als de hypotheek van de woning is afgelost.”

“De werken zijn een aantal keren uitgesteld. Dan kwam de sociale begeleidster langs om uit te leggen waarom iets vertraging opliep. Ik kon bij haar ook altijd terecht met vragen en bezorgdheden. Die ondersteuning was nodig, want tussen het moment van intekenen en de volledige afwerking zit ongeveer twee jaar. De zijgevel werd ondertussen al geïsoleerd en het dak van de badkamer is af. Je kan niet geloven hoe opgelucht ik was bij de eerste regenbui. Plotseling hoefde ik niet meer bang te zijn om uit te glijden op de badkamervloer.”

“Op dit moment staan de stellingen nog in mijn tuin om de achtergevel te isoleren en is het wachten op de ramen en de deur. Tegen de zomer zou alles af moeten zijn. Het doet deugd om eindelijk eens gezien te worden en ergens terecht te kunnen. Ik heb in mijn leven altijd het gevoel gehad dat ik er alleen voor stond. Ik kan dat idee nu bijstellen en dat is geweldig.”

“WIJ DROMEN VAN EEN WOONBELEID WAAR IEDEREEN BETER VAN WORDT”

Een eigen woning hebben en toch arm zijn. Dat kan. Voor sommige mensen is een huis kopen betaalbaarder dan er een te huren. Ze worden noodkopers genoemd. Doordat ze hun hele budget nodig hebben voor de aankoop, kunnen ze niet meer renoveren. Ze leven daardoor in slechte omstandigheden. Het Vlaams Noodkoopfonds wil de woonkwaliteit van noodkopers verbeteren.

Vlaanderen telt zo'n 120 000 noodkopers. “Dat zijn mensen die – net als Sandra – geen geld hebben om hun bouwvallig huis op te knappen”, legt **Annelien Colson van SAAMO Oost-Vlaanderen** uit. “En hoewel de Vlaamse regering premies aanbiedt aan wie zijn woning wil renoveren en energiezuiniger maken, hebben die noodkopers daar weinig aan”, voegt **Klaas Poppe van SAM vzw, Steunpunt Mens en Samenleving**, eraan toe. “Bij die premies is het zo dat je eerst de werken financiert en later een gedeeltelijke terugbetaling aanvraagt. Net daar knelt het schoentje. Vooruitbetaling is voor noodkopers onmogelijk.”

Hoe schrijnend zijn de woonomstandigheden van de noodkopers?

Colson: “Noodkopers wonen in huizen die niet voldoen aan de minimale woon-eisen. Het gaat om huizen waar het dak lekt, opstijgend vocht schimmels op de muren veroorzaakt, en de isolatie ondermaats is. Leven in een slecht huis heeft niet alleen gevolgen op de gezondheid en het psychisch welzijn. Het haalt ook de kansen op de arbeidsmarkt en de schoolresultaten van kinderen naar beneden.”

DAMPOORT KNAPT OP

Met het Gentse project Dampoort KnapT OP werd noodkopers voor de eerste keer een hand gereikt?

Colson: “Net als de rest van Vlaanderen kent ook Gent een groeiend aantal noodkopers. Met verschillende organisaties hebben we gezocht hoe we hen konden helpen. Zo is Dampoort KnapT OP ontstaan, een experiment dat noodkopers duurzame financiële middelen aanbiedt in combinatie met intensieve begeleiding. Het OCMW van Gent stelde 300.000 euro ter beschikking om tien huizen te renoveren. Het gaat daarbij niet om een lening, maar om een rollend fonds. Dat wil zeggen dat het geïnvesteerde budget pas naar de stad terugkeert als de woning van eigenaar verandert.”

Welke aanpassingen werden met dat budget gedaan?

Poppe: “Met dat geld hebben ze ervoor gezorgd dat de tien geselecteerde woningen nu aan de minimale wooneisen voldoen. We hebben eerst structurele aanpassingswerken gedaan

NOODKOOPFONDS

en waar het financieel nog kon, ook energiebesparende ingrepen uitgevoerd. We hebben in Gent gemerkt dat zelfs met dat beperkte budget woningen gigantisch kunnen worden verbeterd.”

Er was ook aandacht voor sociale begeleiding. Waarom was die belangrijk?

Colson: “Wie in zijn leven al eens gerenoveerd heeft, weet hoeveel stress daarbij komt kijken. Als sociaal begeleider leg ik aan de noodkopers de bouwtechnische aanbevelingen in mensentaal uit. Soms vertaal ik ook letterlijk. Mensen hebben ook snel het gevoel dat alles boven hun hoofd wordt beslist. Ik luister naar hen en zorg ervoor dat ze blijven geloven in dat traject.”

Het Vlaams Noodkoopfonds

Het Dampoort KnapT OP-project werkte inspirerend. In 2019 richtte de Vlaamse regering het Vlaams Noodkoopfonds op. Geïnteresseerde gemeenten kunnen sinds 2020 intekenen. En zo ontstonden – net als in Mechelen – her en der nieuwe opknapprojecten met een eigen naam. “We zijn blij dat de Vlaamse regering dat Noodkoopfonds gecreëerd heeft en daarmee ook het probleem erkent”, zegt Poppe. Ruim 400 woningen zijn ondertussen opgeknapt of zitten volop in een renovatieproces.

Werkt het Vlaams Noodkoopfonds op exact dezelfde manier als het Dampoort KnapT OP-project?

Poppe: “Nee. Zo heeft Vlaanderen niet gekozen voor een rollend fonds, wel voor een traditioneel leensysteem. Daarbij krijgen noodkopers een renteloze lening. Na 20 jaar start een afbetalingsplan. Wij hebben ook sterk gepleit om gemeenten werkingsmiddelen te geven om noodkopers te begeleiden. Bij de opstart waren die er niet. Ondertussen krijgt een gemeente 3.000 euro per dossier. Het ontbreken van werkingsmiddelen was zeker een reden waarom gemeenten in het begin maar mondjesmaat intekenden op het fonds.”

ANNELIEN COLSON, SAAMO: “Leven in een slecht huis heeft gevolgen voor de gezondheid en het psychisch welzijn, maar haalt ook de kansen op de arbeidsmarkt en de schoolresultaten van kinderen naar beneden.”

Het project kende inderdaad een voorzichtige start?

Colson: “Daar zijn meerdere redenen voor. Om te beginnen was het fonds aanvankelijk nog niet bekend genoeg. Dat is ondertussen veranderd. Er worden volop webinars en infomomenten georganiseerd, er zijn draaiboeken zodat niet iedere gemeente opnieuw het warm water moet uitvinden. Daarbij is het ook een vernieuwende manier van werken waar soms argwanend naar gekeken wordt. Vaak denken gemeenten dat noodkopers zelf het renovatiebudget ter beschikking krijgen, maar dat is niet zo. Het geld wordt voor hen beheerd. Bovendien is het een project waarvan je het resultaat pas ziet op lange termijn en waarbij het maar om een beperkt aantal gezinnen gaat. Soms

kiezen besturen voor projecten waar meer mensen mee geholpen zijn.”

Hoe hopen jullie dat het Vlaams Noodkoopfonds verder evolueert?

Poppe: “We hopen dat het fonds op termijn gebiedsdekkend wordt. We zitten met 120.000 noodkopers. We bereiken maar een bescheiden aandeel. Of je al dan niet kan genieten van dat fonds hangt af van waar je woont. Kiest jouw gemeente om in te tekenen, dan heb je geluk. Daarnaast hopen we dat Vlaanderen meer inzet op begeleiding. Voor de meest kwetsbare groepen in onze samenleving is het leven op veel vlakken niet evident. Daar nog renovatiewerken bij nemen is voor hen soms een brug te ver.”

KLAAS POPPE, SAM VZW:

“Zelfs met een beperkt budget kunnen woningen gigantische stappen vooruitzetten.”

verwachten we van de overheid? Zo vragen we om meer in te zetten op collectieve oplossingen. En we verklaren waarom het belangrijk is om te streven naar een evenwicht tussen de private en de sociale woonmarkt.”

“Onze woonmarkt is ziek, maar tegelijkertijd ligt daar een enorme kans om een grote ecologische sprong voorwaarts te maken.”

Wat is volgens jullie een van de belangrijkste dingen die moeten gebeuren?

Poppe: “Er moeten meer sociale woningen bijkomen. Als we kijken naar onze buurlanden dan hebben wij een grote achterstand. Meer sociale huisvesting biedt ook de kans om efficiënter te renoveren en collectief energiezuinige systemen aan te leggen. Op grote schaal al die daken van zonnepanelen voorzien bijvoorbeeld. Daarnaast vinden we dat er op de private huurmarkt, en deels ook op de eigendomsmarkt, meer moet geïnvesteerd worden om de woonkwaliteit omhoog te trekken en de betaalbaarheid te garanderen.”

Wat hopen jullie te bereiken?

Poppe: “Wij willen onze visie verspreiden en debat op gang brengen. Om mensen te inspireren, nieuwe projecten te doen ontstaan, bestaande projecten te laten groeien. Maar bovenal is onze visietekst een groot appel aan de overheden die de verantwoordelijkheid dragen. Wonen is een grondrecht, waar helaas nog niet iedereen van geniet.”

» *Hoe kan sociaal werk een rol spelen in rechtvaardige duurzaamheid? In het kader van #sterksociaalwerk brengen Weliswaar, Sociaal.Net en SAM, steunpunt Mens en Samenleving inspirerende praktijken in beeld.*

Naar een innovatief woonbeleid

Dampoort KnapT OP en Het Vlaams Noodkoopfonds zijn mooie projecten. Volgens Poppe zijn het tussenstappen naar een heel nieuw woonbeleid. Volgens hem heeft Vlaanderen in het verleden te veel ingezet op individuele eigendomsverwerving. “Ik droom van een woonbeleid dat ook rekening houdt met de kwetsbare groepen in onze maatschappij. Het woonbeleid omgooien is bovendien niet alleen vanuit sociaal oogpunt belangrijk, maar biedt ook kansen op ecologisch vlak.”

Hebben sociale en ecologische organisaties de handen in elkaar geslagen?

Poppe: “Wonen is een van de meest fundamentele behoeftes die mensen hebben.

Wie slecht woont, heeft meestal ook op andere vlakken problemen. Dat dit thema bij sociale instanties hoog op de agenda staat is dus niet verwonderlijk. Maar ook bij ecologische organisaties zijn individueel woningbezit en ruimtelijke ordening belangrijk. Daarom hebben we beslist om samen onze stem te laten horen. Onze woonmarkt is ziek, maar tegelijkertijd ligt daar een kans om een grote ecologische sprong voorwaarts te maken.”

Jullie ontwierpen samen een visietekst.

Poppe: “Samen met Oikos en Reset. Vlaanderen, twee organisaties die zich inzetten voor duurzaamheid, schetsen we een ideaalbeeld op lange termijn. Welke mogelijkheden liggen daar? Welke alternatieve woonvormen zijn er? Wat

**“Als pleegouder ben je eerder
een ondersteuner dan een
opvoeder. Je zorgt mee
voor een ander zijn kind.”**

“Adoptie- of pleegkinderen worden nooit je eigen kinderen, maar vaak zijn het wel de meest gewenste kinderen ter wereld.”

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Stephan Vanfleteren

Tom De Cock is naast radiopresentator en schrijver ook adoptie- en pleegvader. Kortgeleden voegde hij nog een extra functie toe op zijn visitekaartje: pleegzorgambassadeur. En die rol vervult hij – samen met Dina Tersago – met verve.

Het adoptieverhaal van Tom en zijn man startte zo'n veertien jaar geleden. Na het invullen van het eerste adoptieformulier wachtten ze exact 2.000 dagen tot ze hun dochter Jasmijn over de drempel konden dragen. Sinds anderhalf jaar zorgen ze ook twee weekends per maand voor hun pleegzoon.

“Mijn man en ik waren jonge twintigers toen we mekaar leerden kennen, en we hadden al snel door dat we op alle vlakken op dezelfde manier in het leven staan. Geen groot spektakel, maar gewoon huisje, tuintje, kindje, en af en toe een stukje van de wereld zien. We leerden elkaar kennen in een periode dat Vlaanderen heel progressief was, en het homohuwelijk was net goedgekeurd. Het leek ons allemaal zo evident dat ik zelfs niet eens een echte coming out gehad heb. Op een bepaald moment zei ik: ‘Mama, papa, straks komt mijn lief even langs, hij heet Jelle.’ Mijn papa reageerde met: ‘Oké, da's goed. Wat doen zijn ouders?’”

“Wat me wel aangreep, was dat mijn ouders zeiden dat ze het spijtig vonden dat ze geen grootouders zouden worden. Dat begreep ik in eerste instantie niet goed. Voor ons was het evident dat er wel kleinkinderen zouden komen. We zijn ons beginnen informeren, en stelden vast dat informatie over adoptie en pleegzorg toen heel erg verspreid was. De afgelopen tien jaar is die informatie toch wel meer gecentraliseerd, een hele verbetering. De aanpak is professioneler geworden.”

» Lees op weliswaar.be verder over hoe Tom de voorbereiding op de adoptie en pleegzorg ervoer, hoe belangrijk het is je draagkracht juist in te schatten en waarom twijfelen mag.

*Wat zijn de grootste uitdagingen voor de welzijnszorg?
Hoe ziet de toekomst eruit?
Denkers uit binnen- en buitenland leggen hun visie voor.*

Stijn Vanheule over psychose en herstel

DE KRACHT VAN HET SOCIALE VANGNET

De psychotische ervaring is enorm ingrijpend. Hoogleraar Stijn Vanheule vindt dat we mensen met een psychose best zo laagdrempelig mogelijk opvangen. Dit veronderstelt een vernieuwing van de zorg van onderuit.

Tekst Harold Polis | Foto Jan Locus

Stijn Vanheule is hoogleraar klinische psychologie en psychoanalyse aan de Universiteit Gent. “Een psychose is een crisis waarin de werkelijkheid een onwettelijk karakter krijgt”, schrijft hij in **Waarom een psychose niet zo gek is**. Hij legt uit waarom psychose een grens oplegt aan onze vrijheid.

MEDICATIE: PRO EN CONTRA

Zijn er ook limieten aan de behandeling van psychose?

Stijn Vanheule: “We weten intussen redelijk wat over de werking van medicatie. Ongeveer een kwart van de mensen die last hebben van psychoses functioneert echt beter dankzij de medicijnen. Ofwel lost de medicatie hun probleem op, ofwel slagen ze erin om het probleem op de achtergrond te houden. De helft balanceert tussen een positieve of negatieve impact, en een kwart heeft er dus gewoon geen baat bij.”

“Antipsychotica hebben een negatieve impact op de levensduur. De pillen worden

soms vergeleken met roken. Als je de pillen niet neemt, dan vergroot je lijdensdruk. Maar als je ze wel neemt, leef je minder lang. Je moet het gebruik ervan dus goed afwegen, zeker voor de groep mensen die geen baat hebben bij die medicatie.”

“De meerderheid van de mensen herstelt van een psychose.”

Kan je hedendaagse cijfers over mentale problemen vergelijken met vroeger?

“Het is bijzonder moeilijk om dat te becijferen. De subjectieve perceptie van lijdensdruk is groot en is zeker niet verminderd. Als je vandaag een vragenlijst over depressie laat invullen die ook twintig jaar geleden werd gebruikt, dan zal je een evolutie in de cijfers zien. Maar je zal niet weten wat die evolutie betekent.”

“Ik waag me liever niet aan die vergelijkingen. Ik ben meer geïnteresseerd in de vraag of we een individu kunnen helpen.

Als je systemen ontwikkelt die zoveel mogelijk individuen ten goede komen, dan bouw je een hulpverlening op die een antwoord biedt op de diversiteit. Dat moet je, meer dan nu het geval is, bottom-up laten groeien. Grassroots- en lokale initiatieven dus, eerder dan dat je centraal de zorgkaart van Vlaanderen hertekent. In die laatste optie geloof ik niet. Er moet beleid zijn, maar de vernieuwing moet van onderuit komen.”

SYSTEMISCHE BENADERING

Kunnen we psychische stoornissen objectief benaderen?

“Ik probeer in mijn boeken het tegenovergestelde te doen. In plaats van een psychose te diagnosticeren op basis van vaste criteria, vind ik dat je voeling moet krijgen met de belevingswereld van de patiënt. Hoe wordt een leven op stelten gezet door een psychotische ervaring? Dat moeten we proberen te begrijpen. Je hebt dus een ander soort expert nodig, iemand die op alle mogelijke manieren een dialoog probeert tot stand te brengen met

STIJN VANHEULE (UGENT):

“De uitdaging van de toekomst is voor mij decentralisatie.”

planlast hebben psychologen bijvoorbeeld de afgelopen jaren steeds minder tijd om aandacht te geven aan hun patiënten. Dat komt volgens mij door overmanagement, door een gebrek aan vertrouwen.”

KLEINSCHALIGE AANPAK WERKT

Je benadrukt het belang dat er naar mensen met een psychose wordt geluisterd.

“Om dat te bereiken hebben we een diverser zorglandschap nodig. Ik pleit voor meer kleinschalige, laagdrempelige initiatieven waar duurzaam met een vaste personeels-equipe wordt gewerkt. Vlot bereikbare vertrouwenspersonen zijn heel belangrijk. Tegelijk moet de veilige plek van de psychiatrie behouden blijven. We moeten mensen kunnen beschermen tegen zichzelf. En de samenleving moet beschermd kunnen worden tegen de excessen van iemand die alle zelfcontrole verliest. De psychiatrie zal altijd nodig zijn. Dat eiland in de maatschappij heeft voor- en nadelen. Eens je op dat eiland belandt, is het moeilijk om er weg te geraken. De meerderheid van de mensen herstelt van een psychose en draagt nadien weer zinvol bij aan de samenleving.”

“Uit onderzoek weten we dat de kleinschalige aanpak even effectief is. Ontmoetingsplekken bijvoorbeeld, zoals Soteriahuizen. In Vlaanderen is er nog geen enkel Soteriahuis gesubsidieerd. Eigenlijk heb je in elke provincie één à twee Soteriahuizen nodig. In elke provinciestad zou er ook een laagdrempelige ontmoetingsplek moeten zijn, zoals Villa Voortman in Gent. Mensen komen daar graag. De verbondenheid, het gevoel van identiteit, het geloof in de toekomst en een goeie therapeutische relatie bevorderen het herstel. Op die plekken wordt het zelfhelend vermogen van mensen aangesproken. Professionals werken er op allerlei manieren samen met de bezoekers.”

» Lees het volledige gesprek met Stijn Vanheule op www.weliswaar.be

mensen die aan een bepaalde pathologie aan het lijden zijn. Het idee is dan dat er een samenwerking kan ontstaan die een perspectief biedt aan patiënten.”

Je benadert de mens als een geheel. Hoe behandel je het verband tussen fysieke en mentale klachten?

“Artsen weten dat sommige patiënten met chronische fysieke klachten worstelen met een nefaste levensstijl of met conflicten die hen achtervolgen. Stress, slecht slapen, kortere levensduur, meer fysieke problemen: we kennen die link. We moeten die problemen bekijken vanuit een systemisch perspectief: alles hangt samen.”

Wat is de grootste uitdaging van de zorg?

“We denken dat grote gehelen beter zijn. We hebben kleine vzw's samengebracht vanuit een efficiëntielogica. Vervolgens

hebben we Vlaanderen ingedeeld in regio's die op hun beurt ook gemanaged moeten worden. Zo krijg je een ongelofelijk kluwen, een poging om alles te beheersen. Een centraal management kan uiteraard het beheer van infrastructuur verbeteren. Voor de zorg zelf werkt dat centralisme niet, want daar moet je de werking net heel sterk afstemmen op de noden en vragen van de doelgroep.”

“De uitdaging van de toekomst is daarom voor mij decentralisatie, zowel binnen als tussen instellingen. Een vorm van anarchie in de manier waarop we denken over organisaties. Minder tussenlagen en rapportering. Ik pleit voor een hernieuwd sociaal contract. Laten we ermee beginnen mensen te vertrouwen dat ze hun verantwoordelijkheden zullen opnemen. Je moet checken of mensen die vrijheid aankunnen, maar niet vanuit een drang om te controleren. Door de administratieve druk en de

DE GRIJZE WERKELIJKHEID

Onze toekomst wordt voorbereid in een ontwijde kapel op een universiteitscampus in Barcelona. Op de plaats waar de gelovigen de mis volgden staat nu een immense supercomputer, MareNostrum genaamd. Hij zal bij voltooiing een snelheid van 13,7 petaflops halen – dat is belachelijk snel. Een groep wetenschappers is MareNostrum aan het gebruiken voor een bovenmenselijk ingewikkelde opdracht: het ontwerpen van onze digitale dubbelganger. Op basis van immense hoeveelheden data wordt een model gebouwd dat de elektrische, chemische en mechanische processen in het menselijk lichaam nabootst. Uiteindelijk is het de bedoeling dat die digitale dubbelganger (iedereen kan er een hebben) onze medische toekomst voorspelt. Deze technologie zal ons ooit in staat stellen om verregaande keuzes te maken over onze gezondheid, gebaseerd op data en kennis. Ondanks alle opgetelde wetenschap blijven medische beslissingen immers vaak giswerk.

De ontwikkeling van onze digitale dubbelganger komt bovenop de grote vooruitgang die er is geboekt in het stamcelonderzoek. Met als recent exploit de tot de verbeelding sprekende organoïde, een kunstmatig gekweekt miniatuurorgaan. Daar wordt ook aan de KU Leuven onderzoek naar verricht. Het lijkt alsof we op weg zijn naar een toekomst waarin de beperkingen van ons lichaam als sneeuw voor de zon zullen verdwijnen. Niets is echter minder waar. Ons leven blijft eindig, zoals de volop aan de gang zijnde vergrijzing van de samenleving bewijst. Wat wel fundamenteel zal veranderen is onze relatie tot technologie. Want wat verwachten we eigenlijk van onze digitale dubbelganger? Hoeveel ruimte gunnen we hem? Hoe autonoom mag technologie worden? En hoe beïnvloedt technologie de manier waarop we onze levens en carrières invullen?

Regelmatig zijn er mensen die ons herinneren aan de impact van de vergrijzing. Zoals onlangs nog Jan Vranken, Pascal De Decker en Dominique Verté, samenstellers van het boek **Ongehoord en**

ongezien. Hoe Vlaanderen vergrijst. Ouderen vormen geen rest-groep meer. Multimorbiditeit neemt toe, maar ook het aantal actieve jaren. De klassieke kosten-batenanalyse waarbij ouderen worden afgeschreven en verplicht nietsdoen mag in de prullenmand. Het wordt onmogelijk, onbetaalbaar en onwenselijk om ouderen te blijven afzonderen. Al was het maar omdat we hun ervaring en hun inzet nodig hebben. Dankzij de wonderen van MareNostrum, van de organoïden en van de biomedische vooruitgang zullen de meesten van ons heel bewust gebruik kunnen maken van de tijd die ons op aarde is gegund. Dat aangescherpte bewustzijn zal hopelijk ook ingezet worden om concreet te maken wat we juist onder een inclusieve samenleving en geïntegreerde zorg verstaan. Hoe organiseren we betere woningen, een optimaal benutte openbare ruimte, een haalbare indeling van onze loopbaan, een hechter sociaal netwerk? Het spreekt voor zich dat de Vlaamse welzijnszorg in die ontwikkeling een hoofdrol zal spelen. Intussen denkt de supercomputer in Barcelona onverbiddelijk verder.

Harold Polis

Weliswaar wordt
gedrukt op
milieuvriendelijk papier.

WIW 164.23 JG29/nr.3

ISSN 1371-9092

WAAROM NATUUR GOED VOOR JE HERSENEN IS

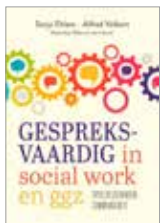
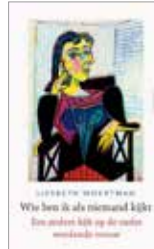
Achter overbelasting, burn-out, lusteloosheid of somberheid gaat vaak een gebrek aan gevoel van eigenwaarde schuil. Dit boek bevat voorbeelden en adviezen om beter voor jezelf te zorgen.

- » Michel le van Quyen, *Waarom natuur goed voor je hersenen is*, Ten Have, 2023, 224 p., €22,99, ISBN 9789025907716

WIE BEN IK ALS NIEMAND KIJKT? EEN ANDERE KIJK OP DE OUDER WORDENDE VROUW

Psychologe Elisabeth Woertman combineert een autobiografische aanpak met recent sociaal-wetenschappelijk onderzoek.

- » Liesbeth Woertman, *Wie ben ik als niemand kijkt? Een andere kijk op de ouder wordende vrouw*, Ten Have, 2023, 224 p., €22,99, ISBN 789025911027

GESPREKSVAARDIG IN SOCIAL WORK EN GGZ. SPEELVELDEN VOOR COMMUNICATIE

Voor een hulpverlener is gelijkwaardig contact maken vanuit een open, belangstellende houding een basisvoorwaarde. Dit boek biedt een methode om het gesprek een structuur te geven.

- » Sonja Ehlers & Alfred Volkers, *Gespreksvaardig in social work en GGZ. Speelvelden voor communicatie*, SWP, 2023, 200 p., €31, ISBN 9789085602057

HERSTEL IN BEWEGING. DE CLIËNTEN- BEWEGING IN DE 21E EEUW

Een boek over de herstelbeweging vandaag. De auteurs schetsen de contouren van een nieuwe geestelijke gezondheidszorg. Voor professionals, ervaringsdeskundigen, cliënten in de GGZ.

- » Petra Hunsche, *Herstel in beweging. De cliëntenbeweging in de 21e eeuw*, SWP, 2023, 120 p., €23, ISBN 9789085602149

BLIJF VAN MIJN LIJF. OUDERE MENSEN EN FYSIEK GEWELD

Steeds meer dokters schrijven natuur voor aan hun patiënten. Niet alleen als preventie, maar ook als medicijn. Dit boek toont hoe je natuur kan inzetten als complementaire therapie. Zo kan je 'zonder voorschrift' een dagelijkse dosis natuur tot je nemen.

- » Lucien De Cock, *Blijf van mijn lijf. Oudere mensen en fysiek geweld*, Maklu, 2023, 618 p., € 37,50, ISBN 9789046611517

GRIJS AAN ZET

Voor dit boek gingen de auteurs een jaar lang naar woonzorgcentra, dorpshuizen en bijeenkomsten van senioren om er te luisteren naar ouderen. Hun verhalen worden voorgelegd aan achttien experts.

- » Arne De Jaegere, e.a., *Grijs aan zet*, LannooCampus, 2023, 173 p., €25, ISBN 9789046611920

Afgiftekantoor Antwerpen X
artoos group
Oudestraat 19, 1910 Kampenhout

TIJDSCHRIFT

Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt vijfmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091

» Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Agentschap Zorg en Gezondheid vormen vanaf nu samen het Departement Zorg. Je leest er alles over op p. 9.